

УДК 657.471

ЗАСТОСУВАННЯ БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТУ КОНТРОЛЮ ВИТРАТ НА РЕМОНТИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

Маркус О.В., Корнеєва К.О.

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Досліджено економічну сутність ремонту основних засобів підприємства та діючий стан його обліку і контролю. У статті окреслені пропозиції та рекомендації щодо класифікації ремонтів основних засобів, переліку груп засобів праці, які можуть підлягати ремонту. Обґрунтовано удосконалення методичних засад контролю витрат та використання коштів на проведення ремонту, удосконалено фактографічну інформацію про витрати на ремонт основних засобів, розкрито можливість застосування бюджетування як інструменту контролю витрат. В роботі внесені пропозиції щодо удосконалення автоматизації обліку і контролю витрат з ремонту основних засобів.

Ключові слова: основні засоби, витрати на ремонт основних засобів, бюджетування, ланцюжок формування витрат на ремонт основних засобів, система технічного обслуговування і ремонту, система планово-попереджувальних ремонтів, класифікація ремонтів основних засобів, контроль, види цін для контролю собівартості ремонту основних засобів.

Постановка проблеми. Поліпшення стану основних засобів є важливим резервом підвищення ефективності діяльності господарюючих суб'єктів. Низькі темпи оновлення об'єктів основних засобів, особливо неактивної групи, обумовлюють необхідність відтворення або заміни спрацьованих конструктивних елементів до того часу, коли кожний з цих об'єктів стане непридатним для подальшого використання. Часткове відновлення основних засобів потребує періодичного їх ремонту.

Недоліки в діючій методиці обліку витрат на ремонт основних засобів призводять до регулювання результатів діяльності підприємств без урахування економічної суті ремонту.

Натомість ефективний прогноз, контроль витрат на ремонт, що полягає у порівнянні фактичних показників із бюджетними, та аналіз виявлених відхилень дозволять своєчасно знаходити проблемні сфери й пропонувати обґрунтовані дії щодо ліквідації слабких місць. Це також надасть змогу підприємствам отримувати додаткові конкурентні переваги і забезпечувати вищу ефективність використання фінансових ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми теорії, методики та організації обліку і контролю витрат на ремонт основних засобів знайшли висвітлення у працях В. П. Астахова, П. Й. Атамаса, М. Т. Білухи, Л. В. Борисенко, Ф. Ф. Бутинця, Ю. А. Вериги, С. Ф. Голова, Г. М. Давидова, А. С. Консона, М. В. Кужельного, О. В. Лишиленка, С. В. Мочерного, Є. В. Мниха, П. М. Павлова, Й. М. Петровича, С. В. Покропивного, С. В. Свірко, В. В. Сопка, Н. М. Ткаченко, Б. Ф. Усача, В. О. Шевчука та інших авторів. Більшість із них зосереджують увагу на класифікації ремонтів, джерелах їх відшкодування, загальній методиці обліку, контролю і аналізу витрат на ремонт. У той же час питання контролю витрат на ремонт, організації його з використанням бюджетування, порядок визначення зміни економічних вигод під впливом ремонту, методики обліку витрат на ремонт із застосуванням автоматизованої форми обліку досліджені недостатньо.

Разом з тим, **невирішеними раніше частинами загальної проблеми** залишаються питання контролю витрат на ремонт, організації його з використанням бюджетування, порядок визначення зміни економічних вигод під впливом ремонту, методики обліку витрат на ремонт із застосуванням автоматизованої форми обліку.

Мета статті. Розробити рекомендації щодо вдосконалення методики обліку і контролю витрат на ремонт основних засобів підприємства для забезпечення ефективного впливу на фінансові результати господарюючих суб'єктів, шляхом організації управлінського обліку і бюджетування.

Виклад основного матеріалу. Витрати на ремонт є ключовим елементом в структурі складових визначення фінансового результату підприємства, який знаходить своє відображення практично у всіх формах звітності, що складаються підприємством і подаються до податкових та статистичних органів, та на який управлінський персонал підприємства повинен звертати увагу в першу чергу при плануванні своєї діяльності в перспективі.

Цілком очевидним є те що, фінансовий результат діяльності підприємства прямо залежить від того, якими будуть визнані витрати, пов'язані з ремонтом, реконструкцією та модернізацією основних засобів, і яким чином їх буде списано. Або віднімаючи з доходу всю суму витрат на реконструкцію відразу після завершення робіт (включення їх до складу витрат періоду), або віднімаючи її поступово в міру амортизації об'єкта, протягом певної кількості років [4, с. 18]. На рисунку 1 представлена детальна класифікація ремонтів основних засобів.

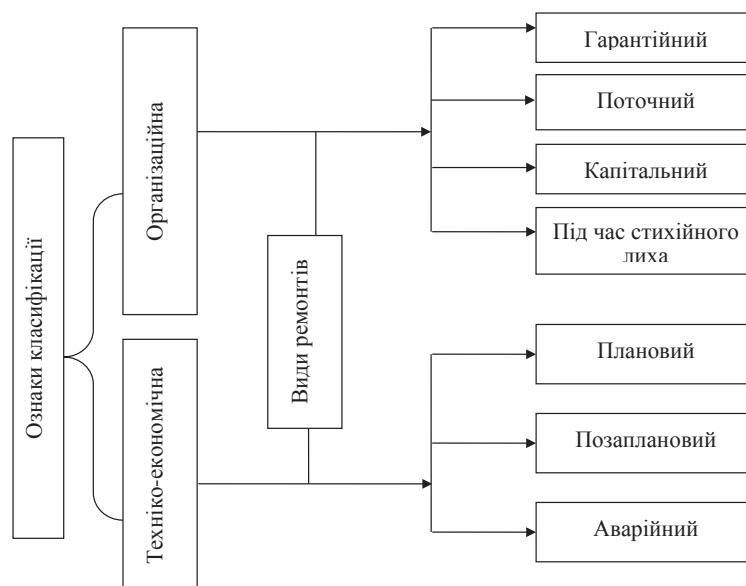

Рис. 1. Ознаки класифікації ремонтів основних засобів
Джерело: розроблено авторами за даними [4]

Впровадження бюджетування витрат на ремонт основних засобів слід впроваджувати з метою оптимізації процесу прийняття управлінських рішень. Завдяки бюджетуванню витрат на ремонт досягається їх мінімізація, а також зменшення нераціональних витрат, оскільки аналізуються не тільки досягнуті результати і зазначені витрати, але й здійснюється попередній їх контроль.

Для підвищення ефективності попереднього та оперативного контролю витрат на проведення ремонту об'єктів основних засобів на основі складання бюджетів у складі витратної частини окремою статтею повинні виділятися витрати на проведення вищевказаних робіт, а також подаватись звіти про їх виконання та своєчасне проведення. Це дає можливість впливати на розмір прибутку підприємства в цілому [5, с. 3].

Економія матеріальних, трудових і фінансових ресурсів на проведення ремонту основних засобів дозволяє підвищити ефективність діяльності суб'єктів господарювання і збільшити їх прибуток. У зв'язку з цим собівартість є одним з основних економічних показників, який ставить у пряму залежність витрати структурних підрозділів підприємства від одержуваних ними доходів. Належний контроль за собівартістю ремонтів можливий за умови планування та обліку. Для забезпечення ефективності контролю за витратами на ремонт об'єктів основних засобів та сприяння досягнення його стратегічної мети необхідно детально аналізувати постачальників ресурсів, підрядчиків та підприємств, що надають послуги з ремонту. За М. Портером, даний аналіз названий аналізом ланцюжка цінностей. На рисунку 2 наведено модель ланцюжка формування витрат на ремонт основних засобів.

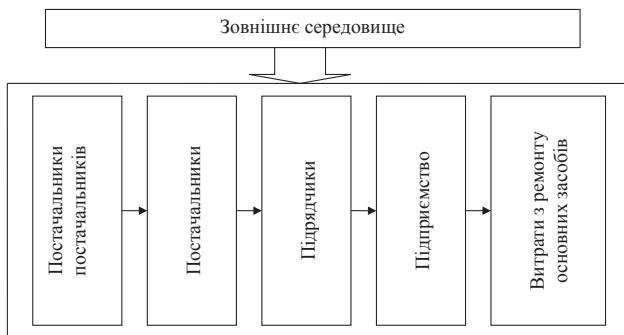

Рис. 2. Ланцюжок формування витрат на ремонт основних засобів

Джерело: [5]

Аналіз навколишнього підприємницького середовища надасть можливість суб'єктам господарювання здійснювати контроль за достовірністю понесених витрат та ефективністю прийнятих управлінських рішень щодо вибору підрядчиків і постачальників матеріальних ресурсів.

У зв'язку з сучасним визначенням ринкової вартості на основі різних видів цін (див. табл. 1), доведено необхідність їх використання як джерела нормативної інформації для контролю собівартості ремонту. Так, довідкові ціни слід застосовувати як орієнтир для ефективності укладання договорів з підрядчиками. Водночас, вони не завжди відіграють визначальну роль у контролі собівартості ремонтів. Їх основне призначення – використання для довідкового аналізу та обґрунтування прямих замовлень певних видів матеріальних ресурсів, без посередників. Результатом їх впливу є зниження витрат на придбання ресурсів для проведення ремонту [3, с. 67].

Таблиця 1

Зміст та використання різних видів цін для контролю собівартості ремонту основних засобів

Види цін	Можливість використання для контролю
Довідкові ціни	Для використання цін як довідкової інформації з метою контролю укладених договорів постачань та визначення вартості ремонтних робіт.
Ціни тендерних торгів	Для контролю конкурсного розміщення замовлень на проведення ремонтних робіт.
Ціни пропозицій	Для контролю ефективності укладених договорів з підрядчиками та визначення ефективності цін постачань на матеріальні ресурси.
Ціни фактичних угод	Для аналізу управлінських рішень щодо ефективності вибору підрядчика.

Джерело: розроблено авторами за даними [3]

Ціни фактичних операцій, використовувани структурними підрозділами, особливо усередині підприємства, є оптимальним орієнтиром визначення рівня ціни на проведення ремонтних робіт.

Таким чином, для досягнення стратегічних і тактичних цілей бюджетування витрат на ремонт об'єктів основних засобів необхідно:

- для контролю за формуванням собівартості ремонтних робіт застосовувати різні види цін: довідкові ціни, ціни тендерних торгів, ціни пропозицій, ціни фактичних угод;
- здійснювати аналіз навколишнього підприємницького середовища (постачальників ресурсів, постачальників підрядчиків та підприємств, які надають послуги з ремонту), у якому відбувається процес перетворення матеріально-технічних ресурсів в загальний розмір матеріальних витрат;
- здійснити перехід на систему планово-попереджувальних ремонтів.

Схематично процес бюджетування ремонтів, що склався сьогодні на багатьох виробничих підприємствах, виглядає наступним чином. План фінансування ремонтів складається виходячи з накопиченої за попередні періоди потреби в ремонтах. Суми на ремонт, зазначені у заявках ремонтних служб, часто ними завищуються. У результаті, фактичних витрат коштів виявляється менше плану, тому план на наступний період коригується у бік зменшення. Це призводить до неправильної ідеології проведення ремонтних робіт: обладнання ремонтується тільки в аварійних ситуаціях. Цю проблему можна вирішити шляхом переходу на систему планово-попереджувальних ремонтів [7, с. 19].

Процес впровадження системи контролю витрат на ремонті необхідно розпочати з поділу обладнання на групи, керуючись вартістю обслуговування та ремонту і важливістю обладнання для нормальної роботи виробництва.

За цими групами устаткування, технологічні служби готують графіки планово-попереджувальних ремонтів на рік. Ремонтні найбільш значущих видів обладнання та дорогі ремонтні плануються детально, зазначаються сума, терміни проведення ремонтних робіт, найменування ремонтів вузлів. Ремонт менш значимого з точки зору технологічного процесу майна планується на підставі статистики, накопиченої за попередні періоди. Графіки планово-попереджувальних ремонтів захищаються

на технічній раді підприємства. Фахівці підрозділу, який експлуатує той чи інший вид обладнання, зобов'язані провести обґрунтованість заявлених міжремонтних пробігів і обсяг виконуваних робіт.

Наступним кроком у процесі розробки системи контролю витрат на ремонти стає розробка таких документів, як «Стандартна відомість дефектів» і «Стандартний кошторис на ремонт».

При визначенні трудовитрат на ремонт та переліку робіт в стандартному кошторисі використовуються накопичена статистика ремонтів обладнання, а також технічні паспорти верстатів і машин. Стандартний кошторис на ремонт складається лише на ті види поломок, які відбуваються систематично, а також на регулярне техобслуговування. Невпроваджені ремонти попередніх періодів при цьому не враховувалися.

За підсумками затверджених графіків ремонтів і роботи технічної ради буде створена формалізована система технічного обслуговування і ремонту. Вона включає документи, що обґрунтовують ремонтні роботи і підтверджують їх виконання (відомості дефектів, заявки на платіж з придбання запасних частин). Система технічного обслуговування і ремонту є базою як для бюджетування ремонтів і складання заявок на оплату запасних частин, так і для роботи технічних служб з проведення ремонтів [7, с. 21].

На нашу думку, при переході на планово-попереджувальні ремонти необхідно бути готовим до того, що запланована вартість може перевищити витрати за попередні звітні періоди у кілька разів. Це пов'язано з тим, що в бюджеті будуть враховані раніше невиконані ремонтні роботи.

Виділяють два можливі варіанти вирішення цієї проблеми. Перший передбачає виділення необхідних ресурсів на квартал, контроль їх витрачання, і в разі виконання такого бюджету за підсумками одного кварталу виділяється фінансування до кінця року. В результаті обладнання буде працювати без збоїв і з більшою ефективністю. Другий варіант – констатувати, що необхідних коштів виділити не вдасться, і продовжувати працювати в режимі планування «від досягнутого».

Щоб уникнути нестачі коштів на фінансування запланованих робіт, цільова група устаткування, до якої застосовувалася нова система, має бути звужена. Це дозволить профінансувати ремонти в повному обсязі, переконавшись в ефективності процесу, а потім застосовувати цей досвід щодо інших груп устаткування.

На перших етапах впровадження системи планово-попереджувальних ремонтів, на підприємстві можливе виникнення наступних проблем, пов'язаних з бюджетуванням витрат на ремонти [2, с. 284]:

- графіки планово-попереджувальних ремонтів періодично порушуються;
- матеріальні ресурси перерозподіляються на обладнання, що не ввійшло в систему технічного обслуговування і ремонту;
- фактично здійснені витрати на ремонти значно перевищують ті, що були заплановані в кошторисах.

Але навіть після переходу на ремонти за графіками і при достатньому фінансуванні можлива ситуація, коли витрати зростуть, а аварійність залишиться на колишньому рівні або збільшиться. Цього можна уникнути посиливши контроль проведення ремонтних робіт та забезпечити такі умови роботи, щоб обладнання, яке планується відремонтувати, підлягало саме ремонту, а не заміні або

серйозної модернізації.

Для забезпечення нормальної роботи системи технічного обслуговування і ремонту на підприємствах мають бути вжиті наступні заходи. Введено правило, згідно з яким заявки на придбання товарно-матеріальних цінностей для ремонтів обладнання прив'язуються до інвентарного та заводського номера об'єкта основних засобів. Це дозволить виявити факти неякісно проведених ремонтних робіт.

Одна зі складових ефективного контролю витрат на ремонти – інформаційна система, яка дозволяє значно зменшити трудовитрати на планування і контроль ремонтних робіт.

Планування має здійснюватися на підставі технологічних карт, які описують послідовність виконання дій при ремонті. Використання технологічних карт дає можливість точніше планувати трудові ресурси і складати графіки ремонтів.

Інформацію по технологічних картах, відомостях дефектів і кошторисах на ремонт в програму повинні вносити технологи, а дані про проведені ремонти – механіки. Це дасть можливість додатково контролювати роботу механіків і мотивувати технологів на безаварійну роботу устаткування [1, с. 272].

Впровадження такої системи для всього обладнання підприємства, на нашу думку невіправдано, тому що витрати на планування ремонтів малозначимого обладнання не окупляться.

Бюджети ремонтних робіт створюються і затверджуються відповідно до існуючої схеми документообігу в рамках управлінського обліку: кошторис формує підприємство, потім передає на узгодження в керуючу компанію, де вони коректуються і тільки після цього затверджуються. Всі витрати на ремонти повинні контролюватися щодня за рахунок затвердження керуючою компанією заявок на оплату робіт і матеріалів. Основна мета цієї процедури – максимально скоротити витрати, для чого аналізується можливість використання поточних складських запасів на проведення ремонту або отримання необхідних матеріалів по бартеру (шляхом укладання бартерної угоди з іншими підприємствами холдингу, а також шляхом зниження вартості за рахунок використання системи централізованих закупівель матеріалів). У заявці мають наводитися типи обладнання та робіт, їх вартість та обґрунтування. Наприкінці тижня готується звіт по складу, де вказуються інвентарні номери обладнання, яке було замінено та оприбутковано на складі [6, с. 379]. Створення системи управлінського обліку, що дозволяє контролювати витрати на проведені ремонти, і чітке планування ремонтних робіт дозволяють значно знизити витрати в цілому по підприємству.

Висновки і пропозиції. Отже, застосування методу бюджетування витрат на ремонт об'єктів основних засобів має передбачати систему мотивацій як одного із напрямків удосконалення контролю. Рекомендовано впровадити його на рівні структурних підрозділів підприємства. Впровадження системи планово-попереджувальних ремонтів сприяє підвищенню продуктивності праці при виробництві ремонтних робіт, зниженню їх собівартості, а також здійснюваних послуг, сприяє зміцненню й розвитку внутрішньозаводського господарського обліку. Організація планово-попереджувальних ремонтів повинна здійснюватися на базі використання сучасних засобів обчислювальної техніки, що сприяє підвищенню оперативності та ефективності контролю без збільшення трудомісткості робіт. Запровадження системи планово-попереджувальних ремонтів має особливу важливу значення в умовах використання на

підприємствах автоматизованих систем управління. Інформація отримана за допомогою комп'ютерів, дуже оперативно може надати керівникам, спеціалістам ремонтних підприємств та фахівцям їх структурних підрозділів необхідні дані про ті чи інші об'єкти.

Список літератури:

1. Інформаційні системи бухгалтерського обліку / Ф. Ф. Бутинець та ін. – Житомир: ПП «Рута», 2002. – С. 544.
2. Добровольский Е. Ю., Карабанов Б. М., Боровков П. С., Глухов Е. В., Бреслав Е. П. Бюджетирование: шаг за шагом. – М.: Питер, 2009. – С. 448.
3. Карпова Т. П., Плешкова Л. И. Учёт затрат и калькулирование себестоимости ремонтов основных средств. – М.: Финансы и статистика, 1983. – С. 118.
4. Кириченко В. В. Актуальні питання з обліку і контролю витрат на ремонт основних засобів // Наука та підприємництво: Збірник праць міжнародного симпозиуму. – Вінниця. – Кам'янець-Подільський, 2003. – С. 22.
5. Куцупатрий М., Знайко Ю. Облік затрат на ремонти основних засобів // Все про бухгалтерський облік. – 1998. – № 63(245). – С. 11.
6. Хруцкий В. Е., Сизова Т. В., Гамаюнов В. В. Внутрифирменное бюджетирование: Настольная книга по постановке финансового планирования. – М.: Финансы и статистика, 2002. – С. 400.
7. Чибисов А. В. Бюджетирования ремонтов // Финансовый директор. – 2005. – № 10. – С. 42.

Маркус О.В., Корнеева Е.О.

Восточноевропейский национальный университет имени Леси Украинки

ПРИМЕНЕНИЕ БЮДЖЕТИРОВАНИЯ КАК ИНСТРУМЕНТА КОНТРОЛЯ ЗАТРАТ НА РЕМОНТЫ ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация

Исследована экономическая сущность ремонта основных средств предприятия и действующее состояние его учета и контроля. В статье очерчены предложения и рекомендации по классификации ремонтов основных средств, список групп средств труда, которые могут подлежать ремонту. Обоснованно совершенствование методических основ контроля затрат и использования средств на проведение ремонта, усовершенствовано фактографическую информацию о расходах на ремонт основных средств, раскрыто возможность применения бюджетирования как инструмента контроля расходов. В работе внесены предложения по совершенствованию автоматизации учета и контроля затрат по ремонту основных средств.

Ключевые слова: основные средства, расходы на ремонт основных средств, бюджетирование, цепочка формирования затрат на ремонт основных средств, система технического обслуживания и ремонта, система планово-предупредительных ремонтов, классификация ремонтов основных средств, контроль, виды цен для контроля себестоимости ремонта основных средств.

Marcus O.V., Kornieieva K.O.

East-European Lesya Ukrainka National University

BUDGETING APPLICATION AS THE CONTROLLING TOOL OF SPENDINGS ON ENTERPRISE FIXED ASSETS REPAIRS

Summary

The economic essence of the fixed assets repairs of the company and their current accounting and control were investigated. The article describes the suggestions and recommendations how to classify the fixed assets repairs and to the group list of labour instruments, which are liable to be repaired. The improvement of methodological principles of control of planning costs and the use of funds for carrying out repair, improved factual information about the costs of the repair of fixed assets, revealed the possibility of budgeting as a tool of costs controlling. Suggestions, given in the article, concern the improvement of the Automation control and accounting of expenses with fixed assets repair.

Keywords: a fixed assets, fixed assets repairing costs, a budgeting, a chain formation repair costs of fixed assets, a system maintenance and repair, a system planning and preventive repairs, a classification of repairs of fixed assets, control, types of prices for the cost of repair of fixed assets.